

ЕТИКА ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ *)

*Лук'яненко Софія Сергіївна, студентка гр. ПУ-11
Сумський державний університет, м. Суми*

*Павленко Олена Олексіївна, к.е.н., доцент
Сумський державний університет, м. Суми*

У контексті трансформації українського публічного управління, європейської інтеграції та впровадження належного врядування важливою складовою ефективної державної служби стає етика публічного службовця. Саме вона формує довіру до влади, знижує рівень толерантності до корупційних практик і забезпечує моральне обґрунтування прийняття рішень.

Під етикою публічного службовця розуміється сукупність норм, принципів і стандартів поведінки, дотримання яких гарантує чесність, неупередженість і прозорість адміністративної діяльності. Її роль у запобіганні корупції полягає не лише в нормативному регулюванні, а й у формуванні ціннісних орієнтирів державних службовців. Етичні кодекси, внутрішні інструкції, тренінгові програми та механізми повідомлень про порушення формують «етичну інфраструктуру» державної служби.

Науковий дискурс виокремлює п'ять основних підходів до етики в публічному управлінні: нормативно-етичний, деонтологічний, утилітарний, інституційний і соціально-психологічний. Кожен із них по-своєму пояснює антикорупційний потенціал етичної поведінки. Наприклад, деонтологія акцентує на моральному обов'язку службовця навіть у відсутності зовнішнього контролю [1], тоді як утилітаризм оцінює етичність через вплив на суспільне благо [2].

Практичний аналіз ситуації в Україні свідчить про численні проблеми з реалізацією етичних стандартів. Зокрема, у більшості публічних органів етичні кодекси виконують лише формальну функцію, а систематичне навчання та інституційний контроль залишаються нерозвиненими. Дані дослідження Центру Разумкова (2023) засвідчують, що рівень довіри громадян до публічних службовців залишається низьким — не більше 18% [3].

Результати емпіричних досліджень демонструють пряму залежність між рівнем етичної компетентності службовців та якістю адміністративного управління. Зокрема, у Національному банку України, де впроваджено регулярні тренінги, антикорупційні аудити та цифрові платформи для

декларування конфліктів інтересів, зафіксовано найнижчий рівень етичних порушень серед великих публічних установ [4].

З метою підвищення ефективності етичної політики в публічній службі України доцільно:

- оновити етичні кодекси з урахуванням практичних ситуацій;
- запровадити щорічне навчання з професійної етики для всіх категорій держслужбовців;
- створити у кожному органі підрозділи з етичного контролю;
- розвивати внутрішню комунікацію цінностей доброчесності;
- забезпечити доступ до незалежного етичного консультування.

Оцінка соціально-економічної ефективності впровадження етичних стандартів також засвідчує значний потенціал зменшення втрат державного бюджету. За даними НАЗК, Україна щорічно втрачає до 6% ВВП через корупцію. Навіть умовне скорочення на 0,5–1% за рахунок етичної політики може забезпечити мільярдні заощадження [5].

Отже, етика має розглядатися не лише як моральна норма, а як інструмент стратегічного управління в публічному секторі. Її належне впровадження сприятиме підвищенню якості державного управління, зміцненню інституційної довіри та ефективній боротьбі з корупцією.

Список використаних джерел

1. Яблонська, Н., & Галюк, О. (2021). Деонтологічний підхід у розвитку професійно-комунікативної культури керівників навчальних закладів. *Наукові проекти соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ*.
2. Назаренко, О., & Харченко, Н. (2022). Теоретичні питання щодо формування етики публічного службовця. *Military Sciences*, (82).
3. Центр Разумкова. (2023). *Оцінка ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів*. <https://razumkov.org.ua/>
4. Національний банк України. (2023). *Річний звіт за 2022 рік*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit>
5. Верховна Рада України. (2014). Закон України «Про запобігання корупції» № 1700-VII від 14.10.2014. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

** Роботу виконано в рамках НДР 0122U202043 «Трансформація системи публічного управління в контексті досягнення цілей сталого розвитку»*

